

ВИЛИНСКИ ДАРОВИ

Избор из домаће прозе за децу

Нови Сад, 2017.

Јован Јовановић Змај

ЗОРКА И ИСТИНА

Послала мати малу Зорку у шпајз да донесе јаја. У шпајзу је било сувих шљива. Зорки није било забрањено да по коју узме, само не сувише. Кад се вратила, мати је запита:

- Кажи ми право, Зорка, јеси ли јела шљива?
- Јесам.
- А колико си појела?
- А смем ли казати истину?
- Не само да смеш, него мораш казати истину.
- Али ја се бојим.
- А шта се бојиш?
- Бојим се да ћу слагати.

Јован Јовановић Змај

ДВЕ ИГЛЕ

Јецина стара мајка изгубила наочаре, а хтела је да нешто шије. Шити би још могла којекако и без наочари, ал' није могла без њих да удене у иглу. Она зовне Јецу да јој удене у иглу.

– А зашто не уденеш сама?

– Не могу без наочари, јер, ето, видим две игле.

– Па знаш шта, мајка, удени најпре у једну, па онда у другу.

Јован Јовановић Змај

ДУЊА

Мала Маца је била у гостима на неколико дана. Увече је мету у кревет и покрију дуњом (она до онда није ни знала да се људи и дуњом или перином покривају, јер код њене куће за покривање само се јорган употребљује). Она наскоро поче плакати. Кад су је запитали зашто плаче, она је молила само да скину дуњу са ње.

– А зар ти не волиш да се дуњом покриваш?

– Не!

– А зашто?

– Не могу да је трпим, све мислим да ћеду ми се под њом ноге угушити.

Јован Јовановић Змај

ВРЕЋА И ЗАКРПА

Ишла закрпа, па нашла врећу. А врећа баш била подерана.

– Сам те је Бог послао! – рече врећа обрадована.

– Па и мени је драго – одговори закрпа – ако ти могу помоћи.

Једна се баба смиловала, па приши закрпу на врећу. Па онда и она радосно рече:

– Нашла врећа закрпу!

Та бабина изрека тако се свету допала, да су је уврстили у пословице.

Узалуд је закрпа уздисала:

– Није врећа мене нашла, већ ја њу. То свет није вермао. Врећа је нешто веће и важније, а закрпа је нешто мало и незнатно. Па ту онда истина лако страда у корист већему и важнијему, а на уштрб мањему и незнатнијему.

Јован Јовановић Змај

МАЈМУН И СЛОН

Седео мајмун на високом дрвету, па опази како доле испод дрвета мирно шећући пролази слон.

– Е, баш ћу да убијем тог слона! – рече мајмун у себи, па како је имао у руци суву грану, заука је и баци на слона.

Али при том зауктавању, изгуби равнотежу и стропошта се са висине доле. Љуто се озледио, тако да је неколико минута онесвешћен лежао на земљи.

Док је он ту лежао, слон, и не знајући шта се догодило, мирно откорача даље.

А мајмун, кад је дошао к себи и видевши да слона нигде нема, исправи се и поносито рече:

– Смождио сам га, дакле, смрвио сам га, није остало ни трага му.

Мајмун се после целог свога века хвалио какво је јуначко дело учинио, како је слона смождио.

Таква је сујета кад се зарана не заузда; она нас обмане и залуди, па мислимо да смо подобни учинити и таква дела која нико учинити не може.

Јован Јовановић Змај

ВИЛИНСКИ ДАРОВИ

Шетајући једном по шуми, сео сам да се у густом хладу мирисне липе мало одморим. Опијен слатким липиним мирисом и слушајући неко време весело цвркутање птица, ни сам не знам како, савлада ме сан.

Јесам ли још спавао или се већ бејех пробудио, не знам, кад поред мене као да мину неко женско створење. Погледах боље: то беше вила, али као да се некуд веома журила.

– Куд хиташ тако, вило – рекох – не бежиш ваљда од нас?

– Ах, не питај ме – одговори она тужно. – Има већ више од ко зна колико година откако сам последњи пут ишла по земљи. Сад сам, ево, дошла, али људи као да ме не познају или ме не разумеју. Девојкама нудим лепоту, момцима снагу и одважност, старима мудрост, болесницима здравље, једном речју, даровала бих људе свиме што може једна добра вила, кад, гле! Нико не жели вилинске дарове!

– Тешко ми је да ти поверујем – рекох, али вила настави:

– Имаш ли злата? Сребра? Новаца? Новаца? – питају ме. – Немаш? Онда срећан ти, хајдац, шта ћеш нам! Иди својим путем, нама треба богатство, друго ништа! Одлазим, дакле, заувек из овог света, јер се бојим да напослетку и мирисна ружа не заиште од мене да јој румене цветне листиће поспем бисером или да шарени лептирак не затражи злато и сребро за своја крила!

– О, не! – повика ружа која је чула вилине речи. – Шта ће ми бисер кад ми сваког јутра роса као бисер трепери по латицама!

– Ја сам задовољан златом и сребром које већ имам на својим крилима – додаде лептир, пролетевши мимо нас.

Док су они то говорили, вила нестаде, узалуд сам је тражио.

Ни дан–данас не знам да ли сам још спавао или већ бејех будан кад се то догађало. Свеједно, вилине речи не излазе ми из главе. И непрекидно се питам да ли ће људи ипак једном поново зажелети да их добра вила дарује оним чиме их може даривати.

Јован Јовановић Змај

ЧОБАНЧЕТОВА ПРЕСУДА

Имао отац три сина. Кад је осетио да ће умрети, позва синове и рече:

– Ја вам, децо, немам ништа друго оставити, само три ствари: најстаријем дајем ово огледало, средњем штап, најмлађем јабуку. Свака та ствар има чудесну моћ: ко погледа у огледало, видеће све што се догађа у свету; ко седне на штап, за тили час може отићи куд год замисли; а јабука – ако је болесник поједе, оздравиће од ма какве болести. Кад умрем, ви се заједно отисните у свет, па тек кад будете на девет дана хода далеко одавде, ове ствари ће добити своју моћ.

Синови примише сваки своје наслеђе, а отац им још тога дана умре. Када су оца укопали, три брата кренуше у свет.

Путовали су девет дана и деветог дана очеви дарови добише своју моћ. Најстарији брат погледа у огледало и тако дознаде да је кћи краља Валаманског тешко болесна. Већ је беху и сви лекари напустили, говорећи да јој нема помоћи. А краљ је објавио по целој земљи да ће, ономе ко му излечи кћер, поклонити имање које вреди колико четвртина целе краљевине.

Сад сва три брата седоше на штап и за тили часак стигоше у двор. Најмлађи тад приступи брижном краљу и рече да ће му излечити кћер. Томе се краљ веома обрадова и одведе га болесници, а овај јој даде јабуку да поједе. Кад прогута и последњи залогаш, краљевој кћери би лакше, а већ сутрадан је била здрава као дрен.

Велика радост завладала на Валаманском двору, а краљ одржа реч и даде обећано имање.

Али, на зло га даде, јер сад се међу браћом заврже кавга: сваки је хтео да цело имање задржи за себе.

Најстарији је говорио:

– Моја је заслуга, јер да не беше мога огледала, ви не бисте ни знали да је краљева кћи болесна! Имање припада мени!

Средњи се противио:

– Ја сам ту главни, јер без мога штапа не бисмо на време стигли у ову далеку земљу да краљевој кћери помогнемо! Зато је цело имање моје!

Најмањи је доказивао:

– Која би корист била и од огледала и од штапа, да није било моје лековите јабуке! Имање сам ја заслужио!

И пошто браћа никако не могаше да се погоде, ствар дође до суда. Али судије се нађоше у недоумици, нису знали како да правно пресуде, јер је заиста сваки брат имао ваљан разлог да имање њему при-

падне, а по краљевој заповести није се смело дели-
ти, морало се једном дати.

Најзад се најстарији судија сети да у планини, на
пашњаку, постоји једно мудро чобанче, па рече оста-
лим судијама:

– Нема нам друге, морамо то чобанче упитати за
савет. Ту наша памет није довољна.

Послаше по чобанче и оно дође. Судије му реко-
ше да су у великој неприлици, па нека их извуче ако
икако може.

– А која вам је невоља? – упита чобанче.

Судије му изложише све шта је и како је.

– О, о! – насмеја се чобанче. – А ја сам мислио да
су вам се помешале овце из десет стада, па сад не мо-
жете да разлучите! А за ово ћемо лако!

– Како лако, побогу? – запрепастише се судије. –
Говори брзо како би ти пресудио.

– Ја мислим овако: огледало је остало читаво,
па може свом господару и даље служити; и штап је
остао какав је био, његов госа ће и даље од њега вај-
де имати; али јабука је поједена, те онај трећи њоме
више ништа не може заслужити, стога имање треба
да припадне њему.

Валаманске судије се загледаше и застидеше што
тако мудра и једноставна одлука њима није пала на
ум, па усвојише чобанчетову пресуду. И сви су њоме
морали бити задовољни, јер правда је велика сила,
њу не може да не призна ни онај коме није драга.

Стеван Раичковић

БАЈКА О ЦВЕТОВИМА И ДУГИ

Под брдом, са кога с времена на време захуче тамни борови, спава смирена ливада. Понегде, из ниске траве, беласа се неки овећи белутак. Посвуда, штрчи каква висока влат, чије се свиленасто стабаоце пресијава у сунчевој светлости. Ваздух је над травом миран и угрејан. Само понекад, његову кристалну чистоту замути танко беличасто прамење, које лута над влатима. То неки узјогуњени мрав, заслепљен од сунца, удара нејаким телом о танко стабло маслачка и оно, лако зањихано, отреса своју нежну, чупаву главу.

Изнад ливаде је успавано небо, које по много чему подсећа на њу. И у њему се понегде бели који сићушни облак, као неки небески белутак. Или се вуче танано, пахуљасто облачје, као да неко отреса невидљива стабаоца небеских маслачака.

Када се све то гледа са брда, изгледа да је једина разлика између ливаде и неба над њом у томе, што је једно зелено, а друго плаво. Али канда је почело и овде да се нешто необично дешава.

С једног краја ливаде појави се лептир, а некако у исто време, с другог краја, полете њему у сусрет,

други. Убрзо се нађоше у средини ливаде. Лепршали су над влатима, превртали се, јурили један другог, скривали се под бусеном и опет проналазили, лепршали.

Чим би се лептири такли трава, са њихових шарених крила опала би понека обојена трунчица и остајала на влатима на понекој влати плава, на некој црвена или жута.

Небо, које је све то гледало са своје висине, обузе нека необична завист, за коју се дотад мислило да је поседују само људи. Зачас се навуче тамним облацима и смрачи. Али уместо да се освети ливади, као што му је било у намери, из облачног неба не могаде ништа друго на земљу, него кану киша.

Кад се мало касније у небу, између облака, опет појави сунце, имало је шта и да види. Мала ливада под брдом била је, по први пут, шарена од плавих, црвених и жутих цветова. Све оне боје које су биле на крилима лептира, биле су сада и на ливади. Оживеле, тихо су се клатиле на благом ветру, који је наговештавао престанак кише.

Орошена, пуна разнобојних цветова, ливада се захвално загледа у небо.

Од тог шареног погледа се, по први пут, у небу појави дуга. И тако су ливада под брдом и небо над њом, опет по много чему били слични: шаренило се у зеленој ливади, шаренило се у плавом небу.

Драган Лукић

ЈАБУКА

На брду је расло дрво. На њему је висила руме-на јабука. Наишао је лопов. Попео се на дрво и кад је хтео да дохвати јабуку, грана се затресла и јабука је рекла: „Нисам ја за тебе.“

Откинула се, пала на земљу и почела да се котрља низ брдо. С пропланка су јабуку видели чобани:

„Гле, лепе јабуке!“

Настала је свађа око тога ко ју је први угледао. Сви потрчаше према њој.

А јабука рече: „Нисам за вас.“

Скрене нагло и откотрља се даље. Котрљала се тако јабука, котрљала и наишла на два путника. Видели је и један и други и помислили: „Лепе ли јабуке! Узећу је, али да не види мој сапутник!“

А јабука рече: „Нисам за вас.“

Скрене и откотрља се даље преко ливаде. На ливади је спавао дечак, а девојчица је седела поред њега. Угледала је јабуку и рекла:

„О, дивне ли јабуке! Пробудићу брата, па ћемо је заједно појести.“

А јабука се насмешила: „Ја сам за вас.“

И докотрља се девојчици у крило.